

Raportti

Kysely ruokakasvatusmateriaalista
luokan- ja aineenopettajille, rehtoreille ja koulun
henkilökunnalle

27.6.2017

Taustaa

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on Ruoka2030 -ruokapoliittisen selonteon mukaisesti edistää ruoan arvostusta ja ruokakasvatusta sisällyttämällä ruoan, ravitsemuksen sekä kestäväin kehityksen näkökulmaa entistä vahvemmin koulujen oppimiskokonaisuuksiin ja toimintakulttuuriin sekä tuottaa eri oppiaineisiin soveltuvaa ruokakasvatusta edistävää materiaalia toiminnan tueksi.

Ennen materiaalin tuottamista maa- ja metsätalousministeriö halusi selvittää kyselyn avulla, miten ruokakasvatus näyttäytyy perusopetuksessa eri oppiaineissa tällä hetkellä ja millaista materiaalia opettajat tarvitsisivat ruokakasvatuksen edistämiseksi tulevaisuudessa. Tavoitteena oli selvittää ala- ja yläkoulujen opettajien mielipiteitä eri puolella Suomea ja erikokoisista kouluista.

Kysely toteutettiin 23.5. - 11.6.2017 ja sen kohderyhmänä olivat perusopetuksen luokanopettajat, aineenopettajat, rehtorit sekä koulun muu henkilökunta. Kysely toimitettiin noin 25 % Manner-Suomen peruskouluista ja tavoitteena oli saada vastaus vähintään 20 prosentilta kyselyyn valituista.

Kyselyn toteutti maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Viestintävalkea.

Kysely on osa Ruoka2030 -ruokapoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Kyselyn otos ja vastaajat

Kohderyhmä

Kyselyn kohderyhmänä olivat rehtorit, luokanvalvojat ja aineenopettajat ja koulun muu henkilökunta, kuten terveydenhoitajat ja ruokapalveluntuottajan edustajat.

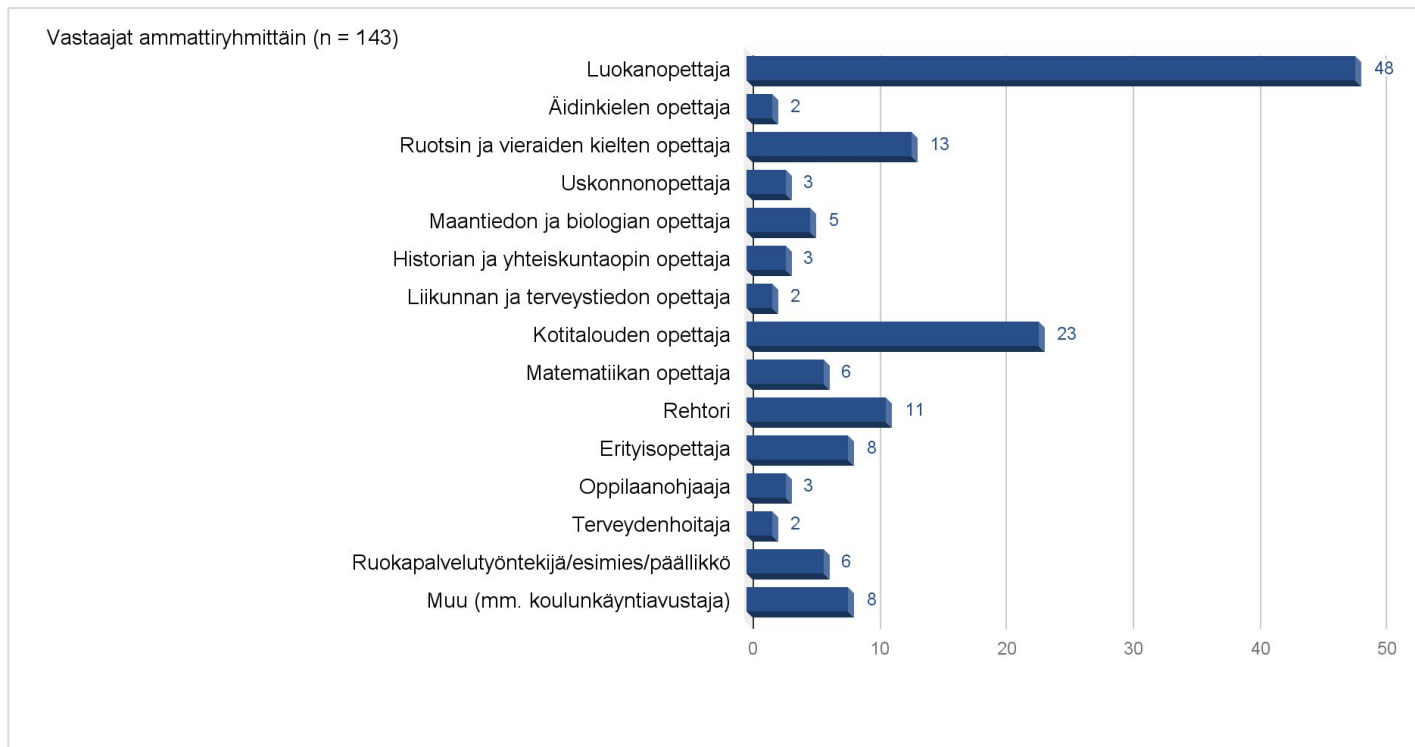
Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä ja se toimitettiin sähköpostitse satunnaisella otannalla valittujen koulujen rehtoreille ja ruokapalvelujen edustajille noin 515 perusopetuksen kouluun/opetuksen järjestäjälle (rehtorit, ruokapalvelupäälliköt) yhteensä 95 Suomen kuntaan. Vastaanottajia ohjeistettiin välittämään kyselyä eteenpäin koulun henkilökunnalle, kuten luokan- ja aineenopettajille.

Kyselyn saate ja kyselylomake ovat raportin liitteenä (Liitteet 1 - 2).

Vastaajat

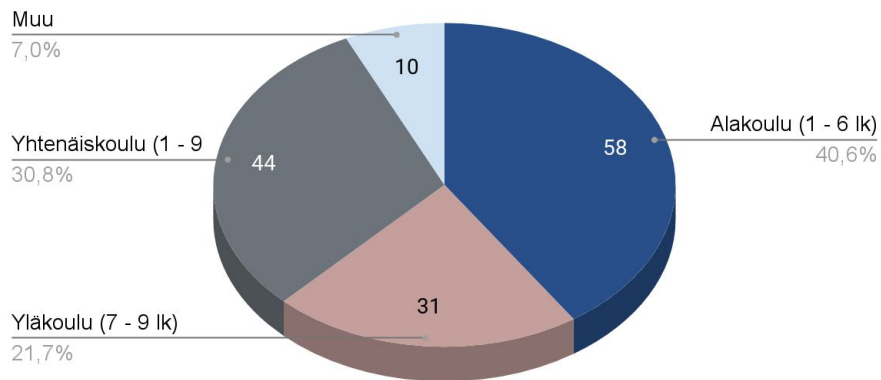
Kyselyn ajankohta oli koulujen lukuvuoden päättymisen vuoksi haasteellinen, mutta vastauksia saatiin 143 kpl (vastausprosentti 28), joka oli tavoitteen mukainen määrä. Vastauksia saatiin kaikkiaan 47 kunnasta ja 15 eri aineenopettajan/ammattiryhmän edustajalta. Suurimmat vastaajaryhmät olivat luokanopettajat, kotitalousopettajat ja kielenopettajat. Oppilaitostyyppin mukaan vastauksia saatiin ala-, ylä- ja yhtenäiskouluista sekä oppilasmäärältään erikokoisista kouluista. Vastaajien tiedot on esitetty seuraavissa kaavioissa.

Vastaajat ammattiryhmittäin

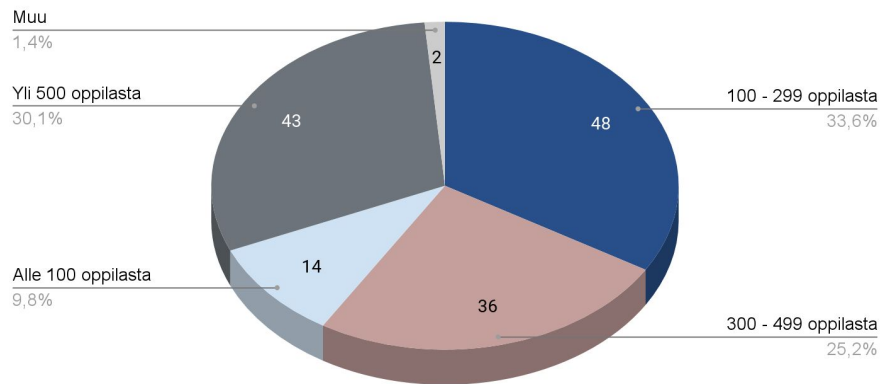

Vastaajat koulun tyypin ja oppilasmäärän määrän

Oppilaitostyyppi (n = 143)

Koulun oppilasmäärä (n = 143)

Ruokakasvatuksen edistäminen tällä hetkellä

Kyselyssä selvitettiin, millaista ruokakasvatusta edistävää materiaalia opetuksen ja toiminnan tukena on käytössä tällä hetkellä eri oppiaineissa ja millaisia toiveita vastaajilla on uudesta ruokakasvatusta tukevasta materiaalista.

Vastausten perusteella tärkein ruokakasvatusta edistävä materiaali on tällä hetkellä internetistä saatava materiaali (ns. nettimateriaali), jota opettajat hakevat vaihtelevasti tarpeen ja tilanteen mukaan. Kaikki vastaajat eivät yksilöineet tietolähteitä, mutta noin 16 % vastaajista kertoi hakevansa tietoa ruoka-alan yhdistysten, yritysten, julkisten organisaatioiden tai hankkeiden verkkosivuilta. Toiseksi tärkeimmäksi ruokakasvatusmateriaaliksi mainittiin oppikirjat ja niiden oheismateriaali (mm. opettajan materiaali) ja kolmanneksi tärkeimmäksi erilaiset ruoka- ja ravitsemusaiheiset julisteet, joita on esillä esimerkiksi koulun oppilasravintolassa. Vastaajista 11 (n. 8 %) ilmoitti, ettei käytössä ole mitään ruokakasvatusta edistävää materiaalia. Vastaukset on esitetty seuraavassa kaaviossa.

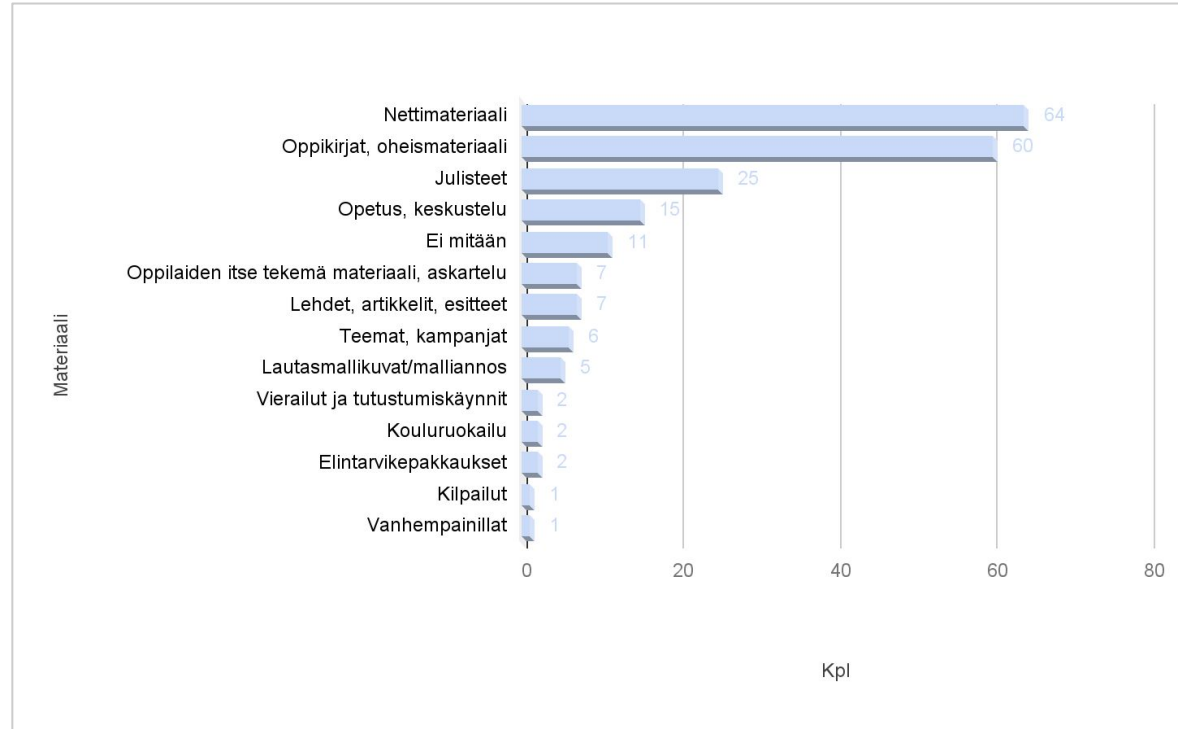
Millaista ruokakasvatusta edistävää materiaalia käytätte opetuksen tai toiminnan tukena tällä hetkellä?

“Netistä tilattuja julisteita, netistä löydettyä muuta materiaalia ja oppikirjojen sisältöjä”.

“Ei mitään muuta kuin esim. ympin oppikirjoja ja ruokalassa keittiön laittamia julisteita”.

“Hyvin monia eri internetlähteitä, oppikirjoja, itse tehtyä materiaalia”.

Ruokakasvatusta edistävä materiaali tällä hetkellä

Ruokakasvatuksen edistäminen tulevaisuudessa

Kyselyssä tiedusteltiin toiveita uudesta ruokakasvatusta edistävästä materiaalista. Uutta materiaalia toivottiin runsaasti sekä lähes kaikkien vastaajien toimesta. Kolme vastaajaa (n. 2%) koki nykyisen materiaalin riittäväksi.

Vastaajat esittivät toiveita materiaalin muodosta/välineistä ja aihealueista. Yleisimpänä toivottiin sähköisiä materiaaleja, kuten videoita, nettipelejä ja -tehtäviä sekä yleisesti toiminnallisia tehtäviä, pelejä sekä leikkejä. Tärkeimpinä aiheina olivat kestävään kehitykseen ja ravitsemukseen liittyvät sekä kielenopetuksen tueksi soveltuvat materiaalit. Suurin osa vastaajista toivoi, että materiaalin julkaisutapa olisi sähköinen, mutta myös ns. perinteistä materiaalia toivottiin jonkin verran, kuten tehtävivihkot. Vastaukset on esitetty seuraavissa kaavioissa ja vastaajien kommentit materiaalityöistä ammattiryhmittäin ovat raportin liitteenä (Liite 3).

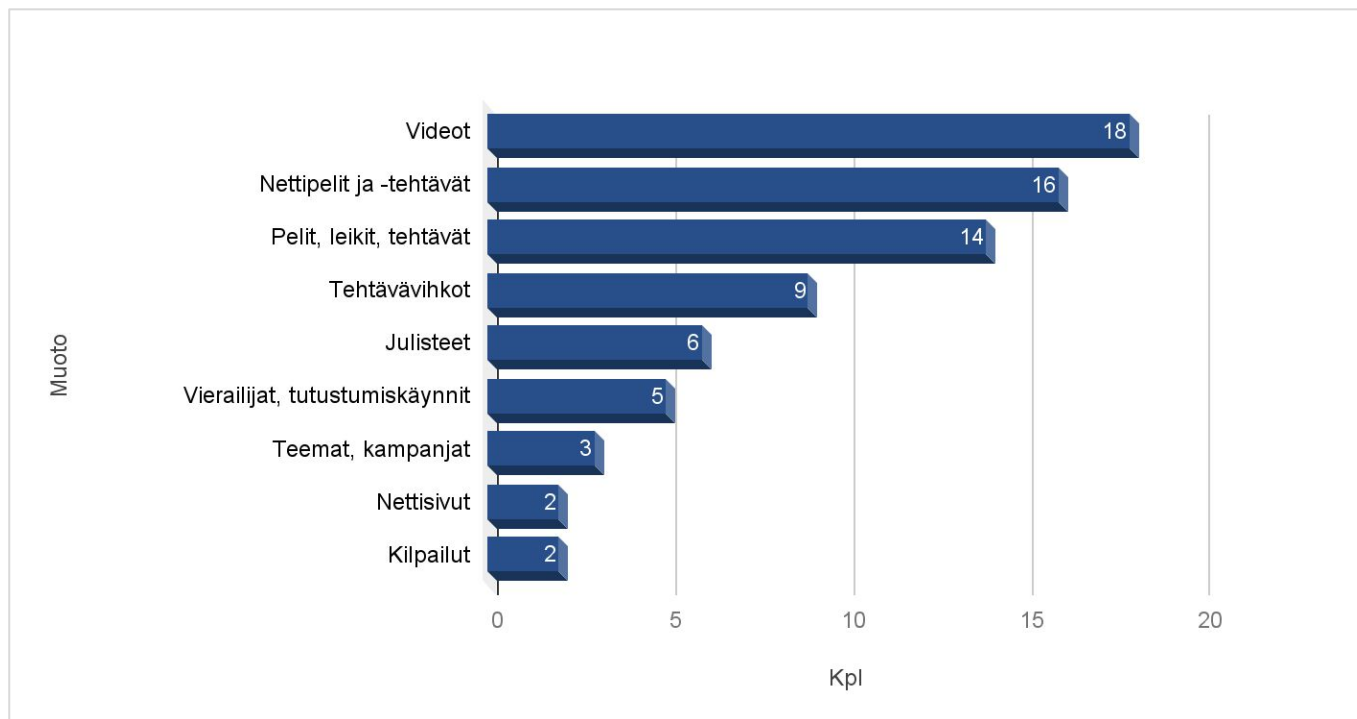
Millaista mahdollista uutta ruokakasvatusta edistävää materiaalia toivoisitte opetuksen tai toiminnan tueksi?

“Ikävä kyllä ykköskriteeri on maksuttomuus... Sen jälkeen sanoisin, että hyvät kuvat ja lyhyet tekstit, mahdollisesti esim. sarjakuvatyyppiset ohjeet, hyvät tavat ja ruokahävikin vähentäminen kaipaavat uutta materiaalia niin sähköisessä muodossa kuin julisteenakin, ehkäpä myös joitakin tehtäviä yläkoululaisille, myös pöytätavat ja pöydän kattaminen kaipaavat uutta materiaalia, hyvät videot em. aiheista olisivat tervetulleita”.

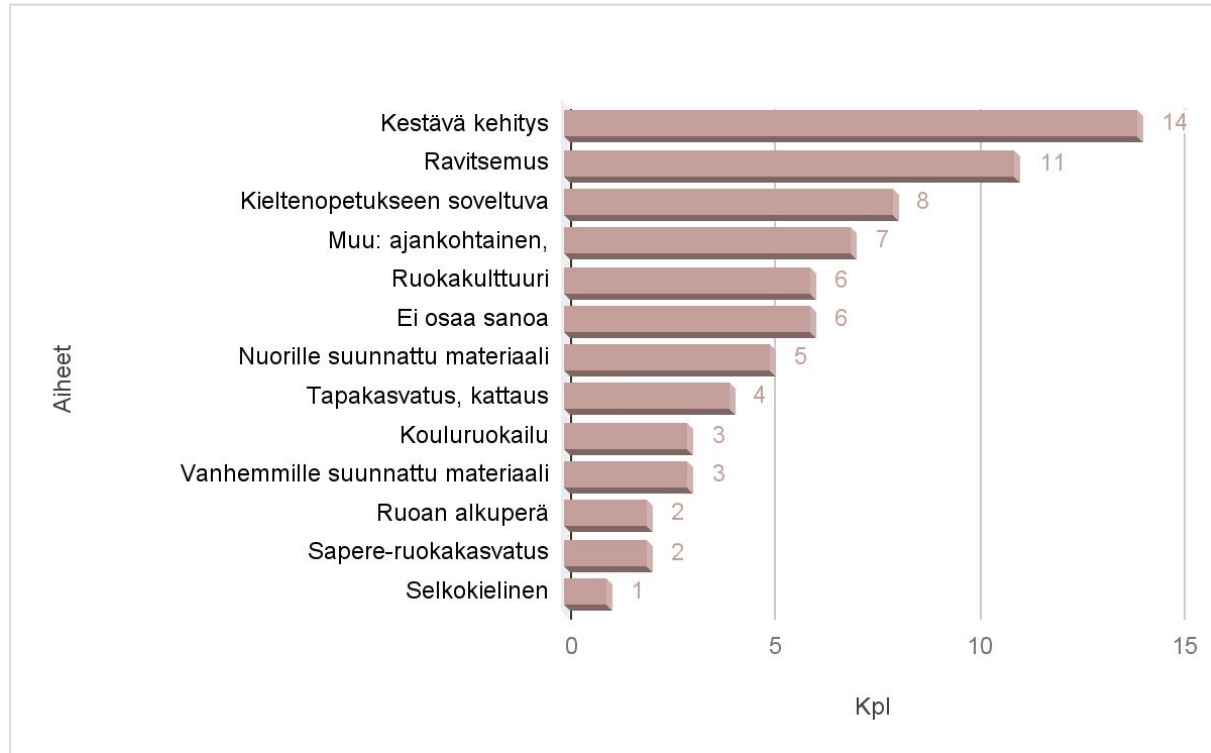
“Alakoululaisille toiminnallista materiaalia, joka niveltyy myös kestävään tulevaisuuden näkökulmaan (koko kierto tuotannosta jätteisiin) uuden opetussuunnitelman mukaan eikä vain terveyst-/monipuolinen ravinto näkökulmasta. Pelit, leikit, roolileikit, luokittelu- ja lajittelutehtävät...lyhyet n. 5 min havinolliset tarpeeksi yksinkertaiset/ selkeät videot”.

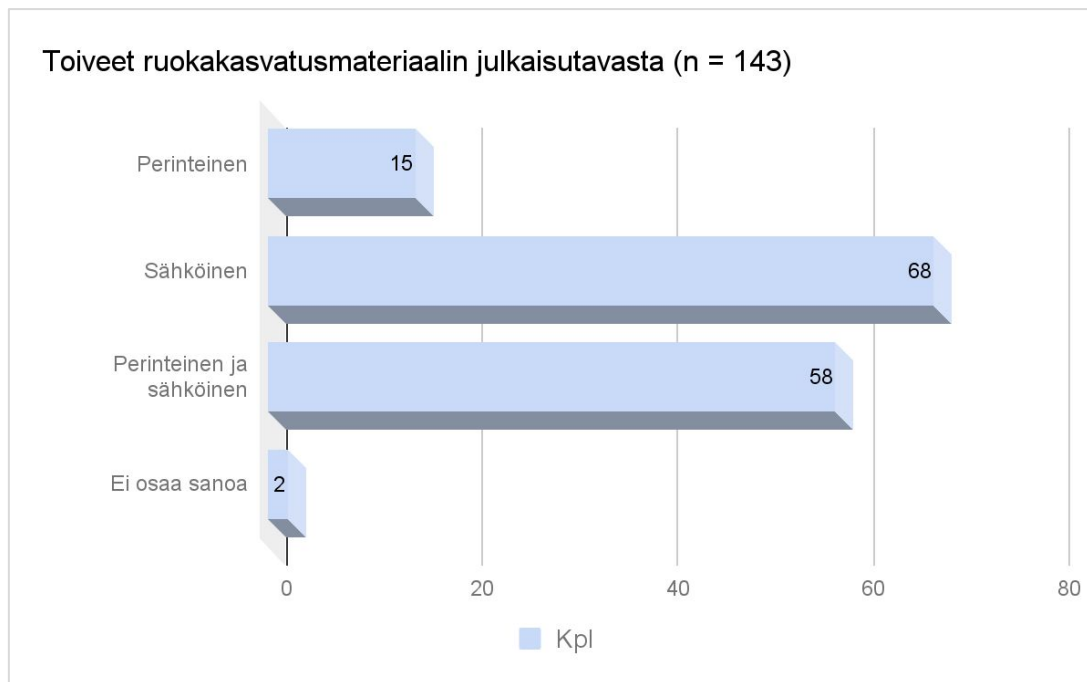
Toiveet ruokakasvatusmateriaalista (muoto/väline)

Toiveet ruokakasvatusmateriaalista (aihealue)

Toiveet ruokakasvatusmateriaalin julkaisutavasta

Muita toiveita ruokakasvatuksen tueksi

Vastaajilla oli mahdollisuus kyselyn lopuksi jättää avoimia kommentteja ruokakasvatukseen liittyvistä toiveista tai kertoa kokemuksia koululla toteutetuista ruokakasvatusta edistävästä toimenpiteistä. Vastauksissa nousi yleisimmin esille kouluruokailu ja siihen liittyvät erilaiset teemat ja kampanjat, joita oli joko toteutettu tai toivottiin toteutettavaksi tulevaisuudessa.

Millaisia muita ruokakasvatusta edistäviä toimenpiteitä toivoisitte, että koulussa olisi mahdollista toteuttaa? Voitte kertoa esimerkkejä myös aiemmin toteutetuista toimenpiteistä?

“Teemapäiviä joissa oppilaat ovat itse suunnitelmassa ja toteuttamassa. Elämyksiä. Lähiruokaa jne.”.

“Oppilaiden itsensä ikäiset ”ruokalähettiläät” kävisivät kertomassa, miksi syöminen on tärkeää esim. kehityksen ja jaksamisen kannalta (toimisi paremmin kuin aikuisen kertoma). Pidän tärkeänä, että ruokakasvatus ei perustuisi kieltoihin ja valistamiseen, vaan ennen kaikkea kannustaisi syömään monipuolisesti ja myös nauttimaan ruuasta”.

“Osallistuminen kouluravintolan toimintaan (pari oppilasta kerrallaan tutustumassa ja mukana työskentelemässä kouluravintolan keittiöllä ja salissa), kotitalousopetus pakolliseksi aineeksi jo ainakin 6.-luokkalaisille (jos ei pakollinen aine, eivät luokanopettajat luovuta tuntejaan kotitalousopettajalle), alan ammattilaisten vierailut koulussa, teemaviikot /-päivät, eri oppiaineiden välinen yhteistyö”.

“Kouluruokailun teemapäivä, kouluruokailun kohottaminen ”hitiksi”. Huoli on oppilaista, jotka eivät ruokaile koulupäivän aikana”.

Yhteenveto

Kyselyn mukaan opettajat käyttävät tärkeimpänä ruokakasvatusta edistävä materiaalina tällä hetkellä internetistä saatava materiaalia (ns. nettimateriaali), jota haetaan tarpeen ja tilanteen mukaan eri toimijoiden, kuten ruoka-alan yhdistysten, yritysten, julkisten organisaatioiden tai hankkeiden verkkosivuilta. Toiseksi tärkeimmäksi ruokakasvatusmateriaaliksi mainittiin oppikirjat ja niiden oheismateriaali (mm. opettajan materiaali) ja kolmanneksi tärkeimmäksi erilaiset ruoka- ja ravitsemusaiheiset julisteet.

Kyselyn mukaan opettajat toivovat uutta ruokakasvatusta edistävää materiaalia. Yleisimpänä toivottiin sähköisiä materiaaleja, kuten videoita, nettipelejä ja -tehtäviä sekä toiminnallisia tehtäviä, pelejä sekä leikkejä. Tärkeimpinä aiheina olivat kestävään kehitykseen ja ravitsemukseen liittyvät sekä kieltenopetuksen tueksi soveltuvat materiaalit.

Opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan kouluruokailu on koulun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevaa toimintaa. Ruokakasvatusmateriaalin liittyvissä toiveissa ei juurikaan toivottu kouluruokailua ja opetusta yhdistävää materiaalia. Ruokakasvatukseen liittyvissä toiveissa ruokakasvatusta edistäviksi toimenpiteiksi tai esimerkeissä koulun jo toteuttamista ruokakasvatusta edistävästä toimenpiteistä tulivat yleisimmin esille kouluruokailu, oppilaiden osallistaminen sen suunnitteluun ja toteutukseen sekä erilaiset kouluruokailuun liittyvät teemapäivät ja -viikot.

Kiitos!

Lisätiedot:

Viestintävalkea

Virpi Kulomaa

Viestinnän suunnittelija, asiantuntija

virpi@viestintavalkea.fi

0405928752

viestintavalkea.fi

Jorvas High Tech Center

Hirsalantie 11, 02420 Jorvas

Y-tunnus: 2750015-2